

گزاره‌برگ چیست؟

برای ارائه واقعیت‌ها به عموم مردم چند روش وجود دارد. یکی از ساده‌ترین و آسان‌ترین راه‌ها ساخت و پخش گزاره‌برگ درباره مسائلی است که سازمان در راستای حل آن‌ها تلاش می‌کند.

گزاره‌برگ یا فکت‌شیت برگه‌ای است حاوی واقعیت‌ها و جزئیات مهم پیرامون یک موضوع یا مساله. گزاره‌برگ معمولا ساختاری آزاد دارد و کافی است اطلاعات اصلی مورد نظر را در خود داشته باشد. می‌توان یک گزاره‌برگ حاوی اطلاعات ساخت یا چندین گزاره‌برگ به شکل یک مجموعه تهیه کرد.

دلایل استفاده از گزاره‌برگ

تدوین یک گزاره‌برگ کاری آسان، و فهم آن هم برای خواننده آسان است. در گزاره‌برگ به استفاده از شعارهای جذاب یا نوشتن مطالب طولانی و شیوا برای دفاع از مواضع خود نیازی نداریم. کافی است فقط واقعیت‌ها را بنویسیم تا به گوش مخاطب برسد.

گزاره‌برگ را می‌توان خیلی سریع درست کرد. ساخت گزاره‌برگ هزینه کمی دارد. البته باید از گزاره‌برگ کپی بگیرید و کارکنان یا افراد داوطلبی برای پخش برگه‌ها در اختیار داشته باشید، اما هزینه واقعی ساخت و پخش گزاره‌برگ در همین حد است.

مخاطب گزاره‌برگ

گزاره‌برگ‌ها را می‌توان بین عموم مردم یا برای مخاطب خاص توزیع کرد. می‌توان این برگه‌ها را در رویدادها، جلسات عمومی، جلسات سازمان‌های دولتی مثل کمیسیون شهری، یا هر جای دیگری که محل تجمع مخاطب مورد نظر است پخش کرد.

نحوه ساخت و پخش گزاره‌برگ

بررسی پیام گزاره‌برگ

آیا می‌خواهید مردم را شوکه کنید تا دست به کار شوند؟ یا مساله‌ای پیچیده را توضیح دهید؟ یا واقعیت‌های مهمی را به مطبوعات یا یک نهاد دولتی ارائه دهید؟ به هدف و پیام گزاره‌برگ فکر کنید و اینکه چگونه می‌توان نکات مورد نظر را به بهترین شکل انتقال داد. مثلا، برای جلب حمایت عموم از یک طرح هنری عمومی، می‌توان به دنبال واقعیت‌ها و گزاره‌هایی بود که نشان می‌دهند طرح‌های هنری عمومی ارزش املاک و اموال را بالا برده و در ارتکاب جرم نقش بازدارنده دارند.

بررسی مخاطب

پرسش‌های زیر را از خود پرسید:

- قرار است برگه‌ها را به چه کسانی بدهیم؟
- چه نوع اطلاعاتی برای این گروه جالب‌تر است؟
- می‌خواهیم این دسته از مخاطبان چه واکنشی داشته باشند؟

مثلا، اهالی کسب‌وکار بیش‌تر به اعداد و ارقام علاقه دارند. عموم مردم و مطبوعات (که مخاطبشان عموم مردم هستند) بیش‌تر به بعد انسانی قضیه و تاثیر آن بر عموم مردم توجه دارند.

یافتن واقعیت‌ها

شاید از قبل انبوهی از اطلاعات واقعی در دست داشته باشید که در این حالت کافی است این اطلاعات را دسته‌بندی کرده و از بین آن‌ها انتخاب کنید. ممکن است یک گروه ملی یا ائتلافی دیگر گزاره‌ها را به شما داده باشد که در این صورت باید ببینید کدام اطلاعات بیش‌تر به دردتان می‌خورد. اگر قبلاً اطلاعاتی جمع‌آوری نکرده‌اید، لازم است تحقیق کنید.

برای رسیدن به اطلاعات می‌توان به چند منبع مراجعه کرد:

- گزارش‌های تلویزیون و رادیو
- مجلات و روزنامه‌ها
- صورت‌جلسات یا گزارش‌هایی که از جلسات و همایش‌ها بیرون می‌آیند
- خبرنامه‌ها و نشریات سایر گروه‌ها
- سازمان‌ها و موسسات ملی
- اینترنت (جستجو در اینترنت، صفحات رسمی گروه‌های پژوهشی، و غیره)
- منابع دولتی (اسناد دولتی و غیره)

بررسی درستی این اطلاعات را جدی بگیرید. این موضوع بسیار مهم است. به طور کلی، درستی اطلاعات را با قضاوت منطقی نیز می‌توان سنجید. فقط مطمئن شوید که صحت و دقت اطلاعات را بررسی می‌کنید. این اطلاعات و گزاره‌ها را باید از منابع موثق و به‌روز جمع‌آوری کرد.

اطمینان از موثق بودن منابع: گزاره‌هایی را که فاقد منبع هستند کنار بگذارید (منبع اطلاعات باید مشخص باشد). اگر اطلاعاتی فاقد منبع و ارجاع باشد، چگونه می‌توان درستی آن را بررسی کرد؟ باید منبع را پیدا کرد و دید این منبع قابل اعتماد است یا خیر. آیا ممکن است این منبع جانب‌داری کرده باشد و گزاره‌ها زیر سوال بروند؟ مثلاً، ممکن است آمار و ارقام مربوط به مصرف پایین دخانیات در میان نوجوانان حاصل کار موسسه‌ای پژوهشی باشد که بودجه مالی‌اش را از شرکت‌های بزرگ تولیدکننده تنباکو می‌گیرد. برای اطلاعات اینترنتی، باید دید سایت مورد نظر به نهاد یا سازمانی معتبر تعلق دارد یا در دست یک شهروند یا گروهی است که مشخصاً جانب‌دارانه عمل می‌کند. در صورت امکان، برای بررسی صحت اطلاعات می‌توان منبعی دیگر را برای همان اطلاعات پیدا کرد.

اهمیت استفاده از منابع موثق

استفاده از منابع ناموثق:

چند سال پیش گروهی از کَشْشْگْراَن ضدهمجنس‌گرایی و مخالف طرحی جدید برای تغییر در قانون حقوق بشر شهری در شهر لارنس ایالات کانزاس، در مخالفت با حقوق برابر برای افراد با گرایش‌های جنسی مختلف، به گزاره‌هایی استناد می‌کردند که حاصل کار پژوهشگری به نام دکتر پل کامرون بود. اما بررسی‌های گروه مقابل نشان می‌داد که آمار کامرون هیچگاه تایید سازمان‌های روان‌شناسی، روان‌پزشکی، اپیدمیولوژیک و یا جامعه‌شناسی را به همراه نداشته، و این فرد در سال ۱۹۸۳ به خاطر استفاده از «روش‌های بی‌اساس و نقض قوانین اخلاقی» از انجمن روان‌شناسی آمریکا اخراج شده است. ناگفته پیداست که کمیسیون شهری در رای‌گیری بر سر این موضوع، نتایج پژوهش کامرون را کنار گذاشت.

استفاده از منابع موثق:

یکی از سازمان‌های مهار اسلحه در هیوستون به نام مبارزه با خشونت مسلحانه در تگزاس می‌خواست ثابت کند حکم کاهش دسترسی کودکان به اسلحه روشی موثر بوده است و باید آن را حفظ کرد. استناد این گروه به پژوهشی بلندمدت بود که دوره‌ای مشخص پیش از تصویب این حکم را با دوره‌ای مشخص پس از تصویب آن مقایسه کرده بود. مقایسه‌ها نشان می‌داد مجموع موارد مرگ تصادفی یا خودکشی کودکان با اسلحه از ۳۴ مورد به ۱۰ مورد کاهش داشته است. مرگ ناخواسته هم از ۲۱ مورد به ۱ مورد رسیده بود. این پژوهش را چهار پژوهشگر شناخته‌شده محلی (که سه نفر از آن‌ها دکتر بودند) انجام داده بودند، و عموم مردم نتایج را جدی گرفتند.

اطمینان از به‌روز بودن گزاره‌ها: شاید دوست داشته باشید آمار و ارقام مربوط به سرطان سینه را در گزاره‌برگ بیاورید، اما اگر این آمار مربوط به سال ۱۹۶۴ باشد، آیا باز هم می‌توان از آن استفاده کرد؟ تاریخ‌ها را بررسی کنید و اگر اطلاعاتی با تاریخ‌های مختلف در دسترس است، در صورت امکان جدیدترین اطلاعات را استفاده کنید.

ارائه اطلاعات مختصر و مفید

گزاره‌ها و اطلاعاتی را که جمع کرده‌اید دوباره بررسی کرده و مهم‌ترین و جالب‌ترین‌شان را انتخاب کنید و ببینید کدام گزاره‌ها را می‌خواهید در گزاره‌برگ بیاورید.

گزاره‌ها باید مرتبط با موضوع باشند. اگر گزاره‌ها و اطلاعات بی‌ربط باشند یا با پیام مورد نظر هم‌خوانی نداشته باشند، گزاره‌برگ هیچ ارزشی نخواهد داشت. فرض کنید در یک برنامه آماده‌سازی پیش‌دانشگاهی برای فرزندان دبیرستانی خانواده‌های کم‌درآمد همکاری دارید. این برنامه مخصوص نژاد خاصی نیست و هر دانش‌آموزی که درآمد خانواده‌اش با معیارها بخواند می‌تواند در این برنامه شرکت کند. شاید مثلاً بتوانید آمار جالبی درباره تعداد دانش‌آموزان اسپانیایی‌تبار که مدرک دانشگاهی گرفته‌اند پیدا کنید، اما حتی اگر کودکان اسپانیایی‌تبار زیادی در این برنامه شرکت داشته باشند، این آمار برای این برنامه مناسب نیست. چرا؟ چون همه دانش‌آموزان حاضر در این برنامه اسپانیایی‌تبار نیستند، و هدف اصلی این برنامه به فقر مربوط می‌شود نه نژاد. شاید بهتر باشد آماری درباره میزان دانش‌آموختگی دانشجویان کم‌درآمد پیدا کنید، چون این آمار به موضوع برنامه نزدیک است.

تصمیم‌گیری برای طراحی گزاره‌برگ

گزاره‌برگ فقط باید حاوی اطلاعات و گزاره‌ها باشد. نیازی به پیام‌ها و مطالب طولانی نیست. یک روی یک برگه A4 برای درج این اطلاعات کافی است. برای افزایش جذابیت ظاهری، می‌توان از کاغذهای رنگی روشن یا حتی عکس‌های مناسبی استفاده کرد که با دقت انتخاب شده‌اند.

برای ارائه اطلاعات راهی ساده پیدا کنید. می‌توان از طرح پرسش (چه کسی، کجا، چه چیزی، کی، چرا) استفاده کرد یا موارد را فهرست کرد. گزاره‌برگ باید ساده باشد.

ذکر منابع

ذکر منابع اطلاعات و گزاره‌ها باعث می‌شود گزاره‌برگ اعتبار بیش‌تری پیدا کند.

روش‌های ذکر منابع

پانویس، پرانتز، ذکر منبع در جمله

توضیح معنا و مفهوم گزاره‌ها

بعضی گزاره‌ها واضحند و نیازی به توضیح ندارند. اما اگر می‌خواهید گزاره‌ای را در گزاره‌برگ جای دهید که خیلی واضح نیست، حتماً باید در یکی دو جمله معنای این گزاره و ارتباطش را با مساله مورد نظر خود توضیح دهید. مثلاً، گزاره مثال بالا نیازی به توضیح ندارد. اما گزاره‌ای مثل این را در نظر بگیرید: «از هر سه دانش‌آموز دبیرستان، دو نفر سیگار را امتحان کرده‌اند.» برای تشریح بیش‌تر این گزاره می‌توانید یکی دو جمله به آن اضافه کنید. مثلاً، «از هر سه نفر، فقط یک نفر در فعالیت‌های ورزشی مدرسه شرکت می‌کند. یعنی، تعداد دانش‌آموزانی که سیگار را امتحان کرده‌اند بیش‌تر از تعداد دانش‌آموزانی است که در تیم‌های فوتبال، بسکتبال، والیبال، مدرسه حضور دارند!»

نکات مهم

- **در استفاده از درصدها زیاده‌روی نکنید:** آمارهای درصدی بعضی افراد را گیج می‌کند. در صورت امکان، به جای درصد، آمار کسری بدهید. مثلاً، به جای گزاره «۶۶/۲ درصد از زنان بزرگسال در زاهدان گفته‌اند معاینات سرطان پستان را به شکل منظم روی خودشان انجام نمی‌دهند.» می‌توان از گزاره‌ای ساده‌تر استفاده کرد: «بیش از دو سوم زنان بزرگسال در زاهدان معاینات سرطان سینه را به شکل منظم روی خودشان انجام نمی‌دهند.»
- **اغراق نکنید:** اغراق کردن باعث می‌شود دروغگو به نظر برسید. گرد کردن اعداد یا استفاده از مقادیر متوسط اشکالی ندارد، اما باید در این کار دقت کرد.
- **نظرسنجی‌های غیر علمی را کنار بگذارید:** آمار و ارقام حاصل از این منابع گاه خیلی دقیق نیستند. مثلاً، نظرسنجی‌هایی که در اینترنت انجام می‌شوند معرف کل جامعه نیستند چون فقط کسانی در آن شرکت می‌کنند که به رایانه دسترسی دارند و از دانش و مهارت کافی برای کار با اینترنت برخوردارند. قطعاً، افراد محروم یا فاقد مهارت فنی نمی‌توانند در این نظرسنجی‌ها شرکت کنند. در صورت استفاده از نتایج نظرسنجی‌ها، به مواردی استناد کنید که در آن از روش‌های پژوهشی مناسب استفاده شده تا به نمونه‌ای دست یابد که معرف کل جامعه است.
- **تکرار ممنوع:** تکرار مطالب باعث می‌شود حوصله خواننده سر برود و دیگر مطالب را نخواند. حتی اگر آمار تصادفات ناشی از رانندگی در مستی را طی ده سال گذشته در دست دارید، بهتر است به جای تکرار آمارهای سالانه، مقدار متوسط یا بازه این اعداد را بنویسید.
- **خواننده را با اطلاعات اشباع نکنید:** در صورت امکان، مطالب را روی یک طرف کاغذ بنویسید. شاید دلتان بخواهد همه یافته‌ها را در گزاره‌برگ بیاورید، اما بهتر است مهم‌ترین گزاره‌ها را بنویسید و بقیه را کنار بگذارید. اگر حجم گزاره‌ها به حدی است که چنین کاری ممکن نیست، می‌توانید یک مجموعه گزاره‌برگ با موضوعات مختلف درست کنید.